

A dokumentáció a jövőkutatás eszköze

A két fogalom: dokumentáció - jövőkutatás, egymás mellé helyezve legalább három kérdés felvetését indokolja:

Milyen lesz a jövő dokumentációs intézménye?

Hogyan lehet megszervezni a jövőkutatás dokumentálását?

Hogyan lehet a dokumentációt a jövőkutatás szolgálatába állítani?

A svájci Dokumentációs Egyesület berni regionális csoportjának 1973 márciusában tartott ülése elsősorban a harmadik kérdéssel foglalkozott, de nem hagyta teljesen számitáson kívül az első kettőt sem. A téma alapos ismeretéhez hozzátartozik azonban a modern futurológiai kutatások gondolkodásmódjának és módszereinek beható feltárása is. A TMT több alkalommal közölt már futurológiával foglalkozó cikkeket, ismertetéseket. Most Franz AEBI professzor, az említett konferencián elhangzott előadását közöljük, mert jól rendszerezi a felmerülő kérdéseket, világos áttekintést ad és munkánkban is hasznosíthatjuk.

Minden tervezés feltételez jövőkutatást. Mit tehet egy könyvtáros, ha közölnie kell várható könyvespolc-igényeit?

1. Az utóbbi évek növekedését grafikusán ábrázolhatja és a görbét meghosszabbíthatja.

2. Elemezheti a növekedési statisztikát és adatait ennek alapján számolja ki.

3. Feltárhatja az üzemi növekedést és a vezetés információs politikáját, majd a szükségleteket ezekből vezeti le.

4. A könyvtár jövő fejlődését az üzem jövő terveiből vezeti le és a megteendő utat szakaszokra osztva számítja ki az igényt.

Általánosítva a jövőkutatás lehetséges módszerei:

<u>Kérdésfeltevés</u>	<u>Segédeszköz</u>	<u>Ely</u>
1. Milyen volt a fejlődés eddig?	statisztika, az adatok ábrázolása	extrapolálás
2. Mi szabta meg a fejlődés ütemét?	statisztikai adatok elemzése, trendtanulmányok	a lehetséges további fejlődés passzív előrelátása

3. Hogyan változik a vállalati politika?	a funkciók analizálása, a megoldási lehetőségek rendszere	normatív módszer
4. A teljes fejlődés keretében előreláthatóan milyen célokat kell megvalósítani?	jövő-képek felállítása, szenáriók	a lehetséges /valószínű/ helyzet célraorientált előrelátása

Mind az 1-2., mind a 3-4. eljárás lehet felületes vagy alapos, és többé-kevésbé helyes előrejelzéshez vezethet. A statisztikai tervezés hibája, hogy a jövő eredményeit a ma ismert adatokból vezeti le, de ha változnak a feltételek, a prognózis hamis lesz. A dinamikus tervezés eleve beszámítja a változásokat, de a feltételezések bizonytalan volta miatt lehetetlen a jövő pontos meghatározása.

Az ideális prognózis első lépésben a meglévő adatokból építi fel a jövő képét, az un. szenáriót és aztán második lépcsőben a feltételek változásával is számol.

Mindkettő azonban csak az eddigi fejlődést, a jelen és múlt tapasztalatait felhasználva lehetséges, ezért olyan fontos minden jövő-kutatás számára a dokumentáció.

A jövőkutatás módszerei lényegében három fő csoportra oszthatók, amelyeket további alcsoportokra bonthatunk:

Intuitív módszerek	pl. szakértők megkérdezése, Délphi körkérdés
Trendtanulmányok	extrapolálás, korreláció, növekedési analógiák
Rendszer módszerek	rendszeranalitikus matematikai modell, szenárió-tervezet

Táblázatunk megmutatja, hogy mindegyik módszerhez melyik dokumentációs forma a legalkalmasabb, és hogy mindegyik módszer rá van utalva a dokumentáció nyújtotta alátámasztásra.

A dokumentáció számára igen hasznos és vonzó feladat lehet a régebbi jövőkutatások értékelése az adott szakterületen. A teljesülés vagy be nem válás okainak elemzése mutató eszköz a mai prognózisok értékeléséhez.

/Nachrichten, Nouvelles, Notizie, 49.k. 2.sz. 1973. p.49-63./

Faragó Lászlóné

DOKUMENTÁCIÓS SEGÉDESZKÖZ M Ó D S Z E R E K

<u>Könyvtár</u>	<u>Intuitív</u>	<u>Trendtanulmány</u>	<u>Rendszeranalízis</u>
-segédkönyvtár kiépítése	általános áttekintés környezet		
-különgyűjtemény		görbék és korrelációszámítás	rendszeranalízis
-modern matematikai segédeszközök			
<u>Szakterületenkénti dokumentáció</u>			
-történeti részleg felállítása	körkérdések előkészítése	analógiák kimutatása	szenáriókészítés és morfológiai matricák előállítás
-hangsúly a jó áttekintő cikkekre, helyzetjelentés irrodalommal			
-a terület jövő kutatásainak tanulmánya			
-statistikai anyagok gyűjtése			
<u>Bibliográfiák, kartotékok</u>			
-tezauszok, tárgyszavak, kulcsok a jövő kutatásról	adatok felkutatása	adatok felkutatása	adatok felkutatása
-terminológiai szótárak kidolgozása	Delphi-körkérdések előkészítése	speciális trendelemzések	rendszerelemzéshez adatok feldolgozása
-egyek kérdések kutatása			